СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 173. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 28-го липня 1938. No. 173. Jersey City, N. J., Thursday, July 28, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КАМПАНІЯ ПРОТИ РЕКЕТІРСТВ У НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — Прокуратор Томас Дюі розвинув широке доходження проти преріжних рекетірств, що розпаношилися в Ню Йорку.

Сама лише кампанія проти рекетірів у промислі виробу електрики виловила кількадесять людей. Прокураторія візвала на переслухання 70 осіб та забрала для перегляду величезну масу реєстрів про особисті фінансові трансакції рекетірів. Між згаданими як рекетіри є поважні бизнесові фірми, біржевики та чотири жінки з родини Гайнеса, визначного провідника Тамані Голу.

ХОЧУТЬ ПОШИРЕННЯ СЛІДСТВА ДАЙЕСА.

ВАШИНҐТОН. — Парнел Томас, републиканський конґресмен з Ню Джерзі, член конґресового комітету Дайеса для розгляду комунізму, націзму й фашизму, заявився за те, щоб цей комітет у першу чергу розслідив комуністичну пропаґанду, що ведеться в театрах, піддержуваних з федеральних фондів.

КОМУНІСТИ ДАЛІ ЗАЛИЦЯЮТЬСЯ ДО КАТОЛИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Священики римо-котолицької церкви дістали від комуністичної партії нові листи з закликом приняти „простягнену руку" до співпраці.

Один з визначних духовників цеї церкви назвав комуністичну пропозицію „рукою Понтійського Пилата".

СОЮЗ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ З РЕПУБЛИКАНЦЯМИ.

НЮ ЙОРК. — Немалу сензацію в політичнім житті стейту справив союз Американської Партії Праці з Републиканською.

Члени двох союзних партій тішаться союзом, а Демократична Партія, що сама пробувала зробити союз з Американською Партією Праці, лютує.

ПОПОВНЯЄ САМОҐУБСТВО ПЕРЕД ТИСЯЧАМИ ВИДЦІВ.

НЮ ЙОРК. — З мешкання пані Катерини Бул на 17. поверсі готелю Готем, на розі 5. евеню й 55. вулиці в Ню Йорку, вийшов у вівторок рано крізь вікно 25-літній Джан В. Ворд та станув на ґзимсі будинку, 160 стіп понад вулицею. Знизу побачили його люди й незадовго на околичних вулицях зібралася тисячна юрба. Поліція, пожарники, лікарі для умово хорих і родина Ворда пробували заманити Ворда назад до мешкання, але він уперто відмовлявся й заявляв, що хоче поповнити самогубство. 11 годин держав він людей у напруженім вижиданні. Нарешті, як два чоловіки спустилися до нього на пасах і вже були його схопили, він кинувся коміть головою вниз і згинув на вулиці.

Родина каже, що він попав у самогубну розпуку ще кілька літ тому й уже кілька разів пробував покінчити з собою. Він походив з багатої родини, покінчив високі школи й працював по бизнесах.

УПАВ ВЕЛИКИЙ МИГУНЕЦЬ.

НЮ ЙОРК. — У вівторок, коло 10. години вечором, перелетів північною частиною небосклону величезний метеор і, освітивши небо, видав такий сильний гук, що багато людей узяли це за вибух штучного вогню. Видці кажуть, що він мав голову величини місячного круга та освітив сяйвом дві третини небосклону.

Астрономи вважають цей мигунець предтечею цілої „зливи" мигунців, через котру переходить земська куля кожного року в першій половині серпня.

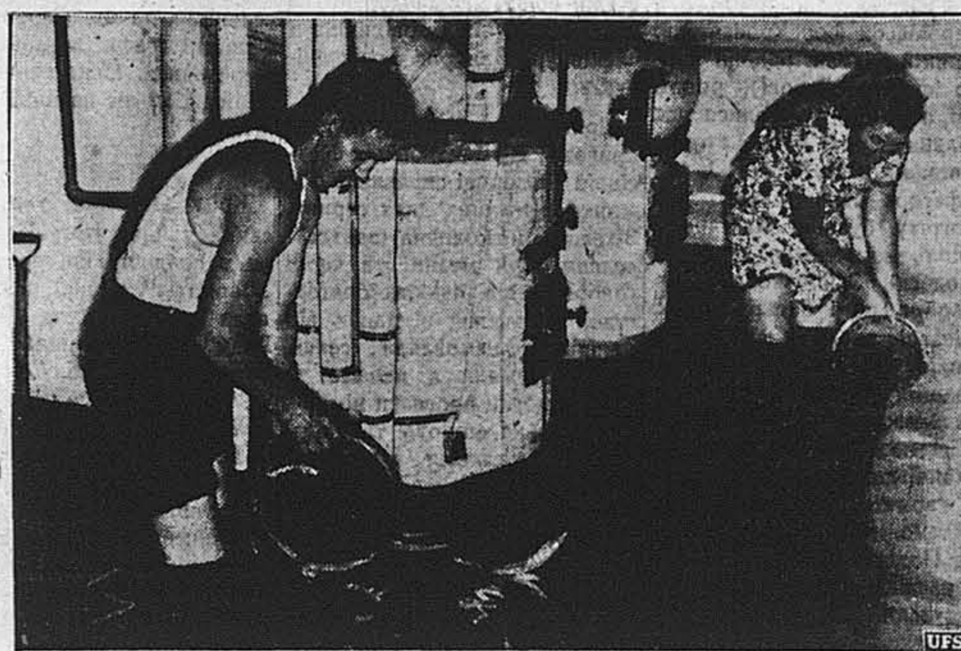
ЗРІСТ СМЕРТНОСТИ ЧЕРЕЗ ПОГОДУ.

НЮ ЙОРК. — Департамент здоровля переконався, що недавня довга дощева погода відбилася зле на людськім здоровлі: число смертей серед старших і молодих зросло підчас довгих дощів дуже сильно. Особливо замітний був зріст смертности серед новородків.

ДОБИВСЯ НА НЕДОСТУПНУ ГОРУ.

ЧИСТОЧИНА (Аляска). — Бредфорд Вошберн, відомий дослідник з Кеймбриджа, Масачусетс, дінявся на верх аляської гори Сенфорд, що була досі найвищою горою Північної Америки, на яку ще не дісталася людина. Вошберн довіз собі провіянти кіньми на висоту 6,000 стіп, далі повіз їх собаками до висоти 14,000 стіп, а до верха, що підноситься до висоти 16,206 стіп понад позем моря, дістався на „скі". Діставшися на верх, мусів зараз з нього вертатися, бо наближалася снігова буря.

(Найвищою горою Північної Америки є гора МекКінлі, теж на Алясці. Вона має 20,300 стіп висоти. На неї люди вдерлися вже давніше).

СЦЕНИ З НЕДАВНЬОЇ ПОВЕНИ.

Недавні зливні дощі, що навістили ціле побережжя Атлянтику й Мексиканського заливу, наробив багато шкоди. Дощ тривав 8 днів. Дуже багато шкоди наробив він у стейті Ню Джерзі. Світлина представляє пивницю дому в Блумфілді, Ню Джерзі. Двоє людей вичерпують воду з пивниці, залитої дощевою водою.

ЗАСУД УМИРАЮЧОЇ ЛЮДИНИ.

Алберт Ґолдстін, 27-літній мешканець Перт Амбою, признався перед судом до невільного вбивства своєї жінки за те, що вона не хотіла дати йому бачити їх дитини. Видаючи присуд, суддя взяв під увагу факт, що Ґолдстін має сухоти в останній стадії та вже не має жити понад 6 місяців, і засудив його на досмертну вязницю, щоб „не попереджувати присуду Божого Провидіння".

Ґ. П. У. ВИКРИЛО ТАЙНУ РАДІОВУ СТАЦІЮ.

Аґентам ҐПУ вдалося викрити тайну радіову стацію, що далася добре в знаки сталінцям. Стація містилася в борах під Минськом у Білорусі. Викрито її припадково. На стежу ҐПУ, що проходила ліском, посипалися кулі, які вбили двох чекістів. Заалярмоване ҐПУ окружило ліс та розстрільною по кількагодинній стрілянині добуло опущену лісничівку, в якій містилася радіостація. В лісничівці лежали 4 чоловіки: два вбиті, два ранені. Були це вищі урядовці минського ҐПУ, а один з них навіть комісар ҐПУ, Самуїл Рубінштайн. Влада вислала до Минська спеціяльні відділи ҐПУ, зложені з китайців, які переводять масові ревізії.

НАРЕШТІ СВОБІДНІШЕ ВІДІДХНУТЬ.

В Аленбурґу, у Східній Прусії, поліція відібрала двом старим паннам 40 котів, що їх вони ховали у своїм помешканні. Верески котів і запахи так надоїли сусідам, що вони звернулися вкінці до поліції по допомогу. Тому поліція усунула котів, а помешкання наказала очистити.

НАМАГАНЕ ВБИВСТВО І САМОГУБСТВО.

В селі Угринові, пов. Підгайці, О. Яворський намагався застрілити з кріса крамаря Станислава Маркевича та учительку Фредерику Філенбавм. Оба стріли хибили. Після того Яворський скінчив самогубством.

124 КІНА НА МІЛІОН МЕШКАНЦІВ.

Щодо скількости кінотеатрів Чехословаччина стоїть на шестому місці в Европі. Чехословаччина має тепер 1,833 кінотеатри. Перед Чехословаччиною стоїть Німеччина, Анґлія, Італія, Франція та Еспанія. Одначе коли йде про скількість кін, що припадають на скількість мешканців, то Чехо словаччина займає друге місце, бо на міліон мешканців випадає 124 кіна. В цім випадку Чехословаччину випереджує лише Швеція, де на міліон мешканців випадає 269 кін. Годиться притім зазначити, що чехословацькі кіна мають більшу фреквенцію ніх шведські кіна.

СТРАШНИЙ ЗЛОЧИН БОЖЕВІЛЬНОЇ МАТЕРИ.

В румунському селі Індепенденца 38-літня селянка Єлисавета Русу в нападі божевілля вбила троє маленьких дітей та зарубала сокирою дві корови і безрогу. Опісля побігла до стодоли й повісилася.

ТАЄМНИЧА КРІВАВА ПОДІЯ ПІД ЛУЦЬКОМ.

На дорозі Луцьк—Ковель біля села Княгининок завважали люди двох молодих ровериствів, які між собою гостро сперечалися. В одній хвилині один з них витягнув револьвер та віддав сім стрілів до другого. Після того відїхав швидко дальше. Переїжджаючий автобус завіз важко раненого до Луцька. Ранений це 28-літній Віталій Рафальський. У звязку з тим краківський Курерок пише: „В Княгининку під Луцьком трапився атентат на Віталія Рафальського, що недавно „вицофал сєн з терористичней орґанізації українсьскей О. Н. У." З цього приводу — пише дальше „І. К. Ц." — видала „вивротова орґанізація" присуд смерти на Рафальського. Виконання присуду піднявся один з членів місцевої пятки О. У. Н. і стрілив до Рафальського сім разів в ясний день. Ранений також громадський возний. У звязку з тим арештували: Радіона Басайчука, Олексу Бардюка й Андрія Замелюка. Шукають 21-літнього Степана Мельничука.

КАТАСТРОФАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ ЖИВЦІВ У ЧСР.

Чеський тижневик „Пржітомность" оголосив кілька статистичних даних, що ілюструють катастрофальне положення у Карлових Варах. У 16 великих гостинницях мешкає лише 9 лікуванців. В одній гостинниці, що має лише 60 кімнат, занятих ледви три кімнати. В найбільщій гостинниці „Імперіяль" мешкає ледви 10 осіб, у вибагливій гостинниці „Річмонд" 6, а в ресторані цієї гостинниці їсть обід ледви 10 до 20 осіб.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД.

Дня 12. червня, в год. 10 рано, йшов з Верхрати Мриглоди до церкви у Верхраті член „Сельробу" і кандидат на посла з партії „Сельроб", Василь Бздель. На нього напали три комуністичні бандити, що від трьох літ переховуються на терені Любича-Верхрата, а саме Микола Несторак з Верхрати-Горай, Гузій з Любичі та ще один, якого Бздель не пізнав і колами — не зважаючи на прохання Бзделя — поломали ноги, руки, повибивали зуби, словом змасакрували його так, що у непритомному стані відвезли Бзделя до шпиталю у Львові. Напасники змасакрували Бзделя за те, що покинув комуністичну партію і перед своїми односельчанами розкрив ганебну працю комуністів. З прикрістю слід завважити, що таких виступів комуністичних наймитів було вже кілька, але влада безпеки до нині не зловила навіть тих, які переховуються по селах.

СТРАШНА ТРАГЕДІЯ.

В Черниці, пов. Броди, селянин Олекса Бакай віз із поля додому коноплі. По дорозі впав з воза 7-літній хлопчина Осип. Батько скочив його рятувати і сам дістався під віз, де колесо зломило йому руку. Жінка Бакая хотіла рятувати чоловіка і сина. Тому намагалася спинити коні, але сама дісталася під віз і за кілька хвилин померла. Трагічна подія викликала сильне враження, тимбільше, що Марія Бакай осиротила 9 дрібних дітей.

ПОЛЬСЬКІ ДИКУНИ НИЩАТЬ ЦЕРКВИ

ЛЬВІВ. — Офіційний пресовий орган православного митрополита, „Слово", в 27-му числі подає такі факти з життя Холмщини: За останні дні розвалено такі православні церкви: 18 червня розібрали дві церкви в містечку Тишівцях у Томашівщині: церкву св. великомученика Никити, збудовану в 1559, отже ще перед берестейською унією, і церкву Різдва Пресв. Богородиці, збудовану 1571 р.; 20-го червня, себто на само Вознесення, розібрали церкви в селах Голубе і Забірцях у Грубешівщині; 22 червня в селі Панькові в Томашівщині; 23 червня в селі Юрові, того самого повіту; 24 червня в Клятві і Микуличах, того самого повіту; і в селі Копилові, у Грубешівщині.

Злочинні нищення переводить влада.

Всюди, пише „Слово", розбірку переводили під наглядом війтів і поліційної влади спеціяльні відділи робітників при співучасті римо-католицького населення. Передбачають розбірку церков у селах Тарнаватці, Теребіні, Малкові й інших. Віцестароста у Томашові повідомив місцевого православного декана (благочинного), що всі православні церкви й молитовні доми будуть розібрані, щоб „не пригадували населенню советської Росії".

Матеріялу з розібраних церков не віддають церковній владі. Православні цвинтарі біля розібраних церков, а також деякі нерозібрані церкви пересвячують латинські священики, що розїжджаються в супроводі поліції по селах Томашівщини.

Нарід борониться, як може.

Дня 1-го червня в селі Жерниках, де є всього 7 латинських родин, три католицькі ксьондзи прийшли з процесіями посвятити місце, на якому стояла спалена цими днями православна церква, і поставили там латинський хрест. Православні, довідавшись про те, прибули на площу зо своїм священиком о. Хоменком і молилися там від 8-мої ранку до 7 вечором, щоб не допустити в той спосіб до заняття площі. На місці вівтарної частини спаленої церкви вони поставили свій хрест і 50 жінок зголосились добровільно боронити його днем і ніччю. 23-го червня о. Хоменко дістав поклик до тишовецького суду, явитись там другого дня. В суді переслухав його слідчий суддя, опісля арештував його і відіслав під конвоєм поліцая до прокуратора в Замості. Того самого дня прибув відділ 60 поліцаїв і перевів арешти в селі, за те, що не допущено ксьондзів на площу.

ЗАВЯЗАННЯ ЖІНОЧОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ЛЬВІВ. — Дня 12 липня ц. р. відбулась у Львові довірочна нарада, на якій основано нову політичну орґанізацію, що приняла назву „Дружина Княгині Ольги". Приявні на нарадах приняли ідеольоґічні тези нової орґанізації, засади орґанізаційного статуту та вибрали тимчасову головну раду в такому складі: Іванна Бережанська, Ольга Голіянова, Катря Голубцева, Анна Капустієва, Константина Малицька, Ліда Метельська, д-р Софія Парфанович, Мілена Рудницька, Любов Савойкова, Ольга Сухова, Евстахія Тишинська, Ольга Ціпановська й Олена Шепарович.

ЯРОСЛАВ БАРАНОВСЬКИЙ ОПУСТИВ ГОЛЯНДІЮ.

РОТЕРДАМ. — Ярослав Барановський, арештований за неправний переїзд голяндської границі, вийшов тепер на волю й опустив Голяндію. Засуджений на два місяці тюрми, він вніс апеляцію до суду в Газі і суд станув на становищі, що придержування Ярослава Барановського було незгідне з обовязуючими голяндськими законами. Супроти цього апеляційний суд видав негайне рішення звільнити Я. Барановського з тюрми з правом повної свободи рухів.

НЕЗВИЧАЙНИЙ УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА.

ЛЬВІВ. — Зо Львова доносять, що український співак-тенор, Клим Андрієнко, здобуває за границею незвичайні успіхи. Берлінські найголовніші часописи не знаходять слів похвал для нього. Вони дослівно говорять: „Перед нами проплив голос у всій своїй красі, у всіх переливах від піяна, до повних соковитих тонів, так, що справді можна було знайти в ньому схожість із голосом славного тенора". Інша ґазета, „Дойче Альґемайне Цайтунґ", теж вихвалює нашого співака словами „були хвилини осліпливого враження" та радить „стежити уважно за дальшою дорогою співака". Такі самі гарні рецензії помістили і паризькі часописи. „Ля ренесанс" називає Андрієнка „тенором, який рідко родиться".

ЗНОВ ТЕРТЯ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ТОКИО. — На Далекому Сході між японськими і советськими відділами вибухли знов поважні тертя, а навіть збройна боротьба. Кількасот советських вояків перейшли на землю Манчука. Їм назустріч вийшли японські відділи і висікли їх у пень. Положення поважне.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МУСИМО БУТИ НА ВИСТАВІ

На останніх нарадах Виставового Комітету прийшли всі згідно до того переконання, що не може й не сміє бути мови про те, щоб українці не були заступлені на Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році. Такий є сентимент нашої іміґрації. Таке заявили також визначні наші громадянські діячі, що були на нарадах, а походили з найбільших осередків нашої іміґрації в Америці.

Очевидно, що воно може виглядати дивно, коли пишемо, що була така заява. Бо пощо було це заявляти? Адже перед кількома місяцями були широкі збори щодо цеї справи і на них вирішено те саме. Так, збори були, і були заяви. Тільки лихо в тому, що досі не зібрано навіть приблизної суми грошей, потрібних на покриття коштів нашої участи в Світовій Виставі. Ось тому повинно було на останніх зборах виринути питання, і то зовсім природнє, що далі робити, себто чи далі думати про нашу участь у Світовій Виставі, чи ту справу залишити на боці.

Останні наради, беручи під увагу стан зібраних на ту справу фондів, упростив нашу участь у Світовій Виставі до тої міри, що тепер уже не буде нікому змоги здержуватися з акцією допомоги цій справі. Українського павільону не буде, бо, як видно, на такий видаток наша іміґрація не спроможеться. Та проте буде виконана інша культурна програма, яка уможливить нам гідно зарепрезентувати українське імя в міру наших сил. Українці, це одинока бездержавна нація, що матиме свій **Український День** на Світовій Виставі. Той день ми вже дістали. Про нього буде писати американська преса, його будуть заповідати через радіо місяцями наперед і подавати його програму, а така реклама це також свого роду прислуга народній справі.

До цього Дня треба нам солідно підготовитися з масовими хоровими і танковими виступами. На нім виступимо з величавим маніфестаційним походом, у якому матимемо десятки тисяч українців з гарним удекорованим возом, музиками і т. п. На цей Український День треба нам також мати багато друкованого матеріялу, анґлійською мовою, для масового поширення відомостей про український нарід, його культуру і його змагання. Треба також подбати, щоб ми мали на Світовій Виставі виставу українського народнього мистецтва, як і трохи серіозніші видання про Україну анґлійською мовою. А все те, якщо має бути солідно підготоване й виведене, вимагатиме видатку в мінімальній сумі $15,000. Очевидно, що колиб наша іміґрація спромоглася на більший видаток, то можнаб використати Світову Виставу для ріжних інших культурних, музичних чи яких інших маніфестацій. Але мінімальна програма вимагає видатку в сумі $15,000! І ось ту суму треба тепер нашій іміґрації негайно зложити. Тепер уже все ясне. А відповідь на те може бути лиш одна — негайна жертва.

ПОЛЬСЬКІ ТАЙНІ ОРҐАНІЗАЦІЇ В ГАЛИЧИНІ

По упадку польського повстання, що було зорґанізоване проти Росії, Австрія бачила, що від повстанців грозить і їй небезпека, тому виступила проти польського ревовюційного руху та стала виарештовувати повстанців, які повтікали були на її територію. Слідство проти арештованих вели австрійські урядовці (як Фр. барон Кріґ фон Гохфельден, ґуберніяльний президент, Сахер Масох фон Кроненталь, Маврикій Вітман, радник карного суду у Львові), родом німці, а їм прислуґувалися теж і **поляки в ролі провокаторів, як нпр. Адольф Роліньскі,** син професора варшавського університету, бувший підстаршина польських уланів, та **Ксенжопольскі, Зайончковскі, Каменьобродзкі** і багато інших. Роліньскі зрадив навіть тих поляків, які давніше ним були заопікувалися, як нпр. Юст. Модзелевского з Кудринець і Евгена Козебродзкого з Михайлівки, що вони закопали гармати та влекшували повстанцям перехід на російське Поділля. Обох тих поляків наслідком того доносу арештували.

Роліньскі теж зрадив австрійській владі, що в друкарні **Наукового Заведення Осолінських друкують заборонені книжки.** Директором Осолінеуму був тоді Конст. Слотвіньскі. Наслідком доносу опечатали бібліотеку та друкарню та арештували Слотвіньского, Комарніцкого, практиканта заведення, Еміля Коритка, академіка, і кількох друкарів. Жінка Слотвіньского, що була кілька днів після пологу, з переляку при переводженні ревізії померла до кількох днів. Слотвіньского засудили на 12 літ вязниці, Комарніцкого на шість, а Коритка інтернували в Люблині.

Зрадником був і сам **провідник галицьких повстанців, Залівскі.** Він після арештування признався до всього і так наразив багатьох на ревізії й арештування. Зрада не звільнила його з вязниці, лише параліж...

*

Щоби приєднати для повстання селян, аґітатори кинулися на села. Проповідували братання з селянами. Шляхта, щоби приєднати для своєї справи селян, їздила драбинастими возами, садовила підданих на канапах і кріслах по своїх дворах. Та селяни з недовірям гляділи на цю несподівану шляхотську щирість, підозрівали навіть якісь нечисті справи. Тому ця конфедерація, звана теж „Мазурським Союзом", упала, недоконавши нічого. В червні 1837. р. повстали союзи конфедерації, а до пів року їх провідників і членів уряд викрив і виарештував.

Причиною упадку була така пригода: В Щепановіцах і сусідній Домброві справляли обжинки в перших днях серпня. Зїхалася довколична шляхта і селяни. При музиці та чарці говорили про рівність, братерство, увільнення підданих від панщини, намовляли селян, щоб „держали з панами та щоб помогли прогнати німця". Шляхотська молодь танцювала з сільськими дівчатами, шляхтянки танцювали з парубками, шляхта мінялася із селянами за шапки. Один урльопник, що танцював із шляхтянкою, зрозумів рівність так, що дівка і шляхтянка це тепер вже всеодно, тому палко приголубив шляхтянку і поцілував її. Шляхтянка скрикнула, а брат її ударив урльопника в лице. Урльопник з пімсти повідомив про все владу. Наслідком ревізії та зізнань селян виарештували тоді багато поляків і повикривали тайні товариства в ріжних містах, як Віснічі, Ряшеві й Тарнові.

Також і в **польській духовній семинарії у Львові знайшлися зрадники.** В цій семинарії було тайне „Товариство Польського Народу". Теольоґи Лозіньскі та Арбашевскі, що були звязковими тайної орґанізації, зрадили конспіраторську працю ректорові Ґойданові. За відомом і згодою ректора влада перевела в семинарії ревізію й арештування. Двох арештованих засудили на пять і чотири роки вязниці в Шпільберґу. Молодь шукала зрадників, та австрійський уряд переніс Арбашевского до Відня, а Лозіньского до Самбора, щоб слідкували за молоддю і її поведінкою.

На аґітацію між українських селян, щоб виступили проти Австрії та помогли відбудувати Польщу, пустився теж **Каспер Ценґлевич,** судовий практикант у Самборі. До помочі приєднав собі Ценґлевич **українців: Попеля, Петра Чайковського, Йос. Бергульського, Діонісія Товарницького й інших.** Вони вправляли в Самборі на оболонні по військовому і їх арештували та вивезли до львівської вязниці. Ценґлевич утік із вязниці, завдяки двом товаришам, які перепачкували йому перуку й окуляри. Ценґлевич пішов далі аґітувати між українськими селянами, та його арештували в пастці ґрафа Займойского в Деревлянах. Ценґлевича засудили на 20 літ вязниці у Куфштайні.

* *

Крім згаданих уже польських тайних орґанізацій була в Галичині ще орґанізація „Сарматія". Вона позасновувала свої відділи, „Повітові Ради", у **Перемишлі, Жовкві, Тернополі, Стрию.** До „Сарматії" прилучилася теж радикальна орґанізація „Вільних Галичан". У **Перемишлі оснували цю орґанізацію греко-католицькі теольоґи Маркил Лапчинський** і **Венедикт Кущикевич.** Вони аґітували серед ремісничої молоді та приватних офіціялістів. До тієї орґанізації належали й домінікани. Вони проповідували відбудову Польщі, скасування шляхотства та панщини, хочби і треба було пролити кров.

Як ми вже згадували, до „Товариства Польського Народу" належали і теольоґи греко-католицької семинарії у **Львові.** Від 1834. р. творили вони одну секцію того товариства, опісля як **священики по провінції** належали до всіх тайних орґанізацій. Між іншими належали, крім згадуваного вже Гречанського: Іван Охримович, Михайло Покинський, Теодор Кульчицький, Михайло Мінчакевич, Михайло Ґадзінський, Ромуальд Крижановський. На празнику у Стрийщині були згадані священики та Гречанський (який наслідком нещасливого подружжя нездужав на замрячення ума). Тут Гречанський посперечався з Охримовичем і пішов до мандатора та сказав, щоб списав із ним протокол, у якому виявив тих, що в 1834. р. належали до тайної орґанізації. Протокол мандатор відіслав стрийському старості Кратерові, а цей повідомив Львів. Зраджених священиків арештували. За Теоф. Віснъовским і Львом Білінським вислали стежні листи, бо, як зізнав Гречанський, вони були головними пропаґаторами повстання серед греко-кат. семинаристів.

Всі арештовані, за винятком Крижановського, призналися до співпраці в „Т-ві Польского Народу". В 1840. р. вивезли до Шпільберґу Кульчицького й Ґадзіньского, засуджених на рік, Мійського, Охримовича та Покинського кожного на два роки, а Крижановського на 4 роки вязниці. Гречанського теж були арештували, опісля випустили на волю, та він помер наслідком божевілля і пиянства.

(Кінець).

ВБИЛА ЇХ — МОСКВА

Тому, що тепер пишеться так багато про вбивство полк. Евгена Коновальця аґентами Москви, варто ще і тим разом пригадати про подібні злочини червоної Москви за останні роки. Ось такий побіжний список:

В 1924-тім році вбили в Софії (в Болгарії) російського протибольшевицького редактора І. М. Калінникова. Дня 1. XII. 1924 року застрілили в Талині міністра шляхів Карка. Дня 14. IV. 1925 р. замордували в Софії болгарського ґенерала К. Ґеорґієва. Дня 16. IV. 1925 р. большевики підложили бомбу в церкві в Софії й підчас страшного вибуху згинуло 210 осіб, а 600 було важко ранених. Дня 25. V. 1926 р. Шварцбарт замордував у Парижі головного отамана Симона Петлюру. Дня 2. IX. 1927 р. громадянина Польщі Трайковича заманили до советської амбасади у Варшаві й там убили. Дня 27. XI. 1927 р. схопили, довго мучили й опісля замордували бувшого російського начальника ґен. штабу, полк. Квіторова. Дня 25. IV. 1928 р. отроєно в Бріселі ґенерала Вранґеля. Дня 26. I. 1930 р. схопили в Парижі ґен. Кутєпова й до сьогодні не відомо напевно, що з ним сталося. Кажуть, що його привезли в Москву й там убили на очах Сталіна. Дня 7 XII. 1930 р. вбили на передмісті Парижа бувшого міністра внутрішніх справ самостійної Грузії, Рамішвілія. Дня 12. X. 1934 р. замордували й спалили разом з палатою латвійського архиєпископа в Ризі Йоана Помера. Дня 25. I. 1937 р. в Бульонськім Лісі коло Парижа замордували бувшого советського економіста, Дмитра Навашіна. Дня 12. VIII. 1937 р. схопили й замордували в Барсельоні А. Ніна, прихильника Троцького. Дня 6. IX. 1937 р. замордували в Швайцарії коло Льозанни бувшого аґента ҐПУ, польського громадянина, Ігнатія Райса. Це вбивство коштувало большевиків 200 тисяч зл. Дня 29. IX. 1937 р. схоплено в Парижі бувшого царського ґенерала Мілера й до сьогодні невідомо, що з ним сталося. Дня 13. X. 1937 р. схоплено й замордовано в Мадриді Ервіна Вольфа, секретаря Троцького. Дня 4. XI. 1937 р. в Барсельоні замордовано Марка Райна за те, що домагався видалення советських аґентів, котрі займалися шпиґунством у користь Москви. Дня 6. XI. 1937 р. схопили у Франції советського професора Дмитра Бернінія й вбили на советськім кораблі в пристані Гавр. Дня 3. II. 1938 р. замордували в Софії пекольною машиною протисоветських письменників Г. Михайлова й Тамару Солоневичеву. Дня 16. II. 1938 року строєно в таємничий спосіб Седова, сина Троцького. Дня 22-го II. 1938 року замордовано в Севрі коло Парижа бувшого царського полковника Чімеріна за те, що знав щось про схоплення ґен. Мілера. А на останку 24. V. 1938 р. вбили полк. Е. Коновальця.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

В дописі з Бостону про Націоналістичний День має бути, що цей День відбудеться в Пібоді 7 серпня, а не 1-го.

Ідеаліст.

Молоде подружжя сперечається.

— Твій батько навіть не спішиться виплатити твоє віно!

— Ти несправедливий! Він ратами його виплачує!

— Ратами! А чи я з тобою на рати женився?

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

37)

Зза грубки вилізла нова персона. Це була маленька людська постать з обличчям манекіна і дурновотою усмішкою. Горбатий яструбичий ніс явно пригадував єрусалимське шляхотство; про ньогож нагадували рухи і поведінка та трусливо-жорстокий вираз маленьких хитрих очей. Також старшинське убрання лежало на ньому мішком. Виглядав смішно, але сміятися з нього було дуже й дуже небезпечно... Ця персона була референтом пропаґанди і правою рукою та довірником предсідника. Пошептавши з предсідником, Наґель сказав вартовим вести селян за ним. Ті думали, що їх ведуть до слідчого на допит.

Звечоріло. По вулицях великого села швендялися військові. В хатах блимали скупі огники. Маленька фіґура тюпала зпереду і все приспішувала червоноармійців. Вони також зголодніли і перетомились кількадесять-верстною подорожжю і мріяли про їжу й теплий нічліг. Священик задихався, почав відставати; наші арештанти помоґали йому, хоч і самим далася в знаки цілоденна хода у важких чоботах. Перейшли ціле село, заки добилися до хати якогось заможнішого селянина, ясно освітленої кількома лямпами.

В хаті застали кількох військових у шкіряних куртках і з револьверами при боці. На військових блюзах у кожного нашита червона пять-раменна зірка. Таких червоноармійців тернівчани ще не бачили. Вони порозуміли, що їх привели або до партійців, абож до страшного „особого отдела", про який вони чули жахливі вісті. Але, не чуючи за собою ніякої провини, були спокійні.

Наґель підійшов до одного з тих військових, що сиділи за столом, і сказав йому щось потиху. Той глипнув на арештованих, невважно махнув рукою і без слова відвернувся, також шопотом наказавши своїм підвладним збиратися. Кожний з них поспішно натягав шинелю, брав з кутка короткий японський кріс і виходив з хати. Тернівчани недогадливо слідили за ними, ще не підозріваючи своєї долі. Старий Василевський наважився спитатись:

— Колиж нас будуть допитувати, громадянине комісар?

— Пізніше... Пізніше... — з чужинецькою вимовою відповів запитаний по московськи. — Зараз товариші відпровадять вас на відпочинок.

— Давно би пора! — підхопив староста. — А то ми дуже перемучилися.

— Відпічнете до схочу!... Зараз виходьте! Вас відпровадять на нічліг... А ви, товариші, вже вільні. Підшукайте собі хату і переночуйте, а завтра рано вернетесь до своєї частини.

Червоноармійці й арештовані вийшли. На подвірю тернівчан обступила сильна ескорта. Вийшов і їх начальник, „товариш" Жигут.

— Ну, чого стали? Рушайте! — крикнув він. Коли ввесь ґурт вийшов уже з подвіря, пішов за ним слідом і Жигут, весело посвистуючи.

Тернівчани побачили, що їх ведуть із села і аж тут страшні підозріння зароїлися їм у голові.

— Куди нас ведуть? — занепокоєно перепитували один одного.

— А хто їх знає! Може на розстріл! — виринав здогад.

— На розстріл?! Таж ми ні в чому не провинилися. Маєж бути якесь слідство, якийсь суд...

— Що, перелякалися? — докинувши троповерхову матерщину, сміючися, запитав один з проважатих. — Боїтеся, щоб вас у „штаб Духоніна" не відпровадили? Не бійтеся! Відпровадимо вас на хутір на нічліг, бо в селі місця нема...

— Наша влада — підхопив другий провожатий — не карає робітників і селян смертю. нехай би вони і як провинилися. Ми розстрілюємо поміщиків, купців, попів, офіцирів і всяку іншу зволоч; але не селян... А признайтеся, що боїтеся смерти?

— Хтож би її не боявся! — хмуро озвався Бабенко.

— Значить, треба слухати і виконувати всі розпорядження радянської влади... — повчаючо сказав третій провожатий.

Тернівчани трохи заспокоїлися. Не містилося їм у голові, що в революції справді не розбирають справи. Вони думали, що, як і у всякій правовій державі, для засуду потрібно доказів вини, та й кари вимірюють за якимись законами.

В безвладдя можна сподіватися вбивств і самосудів від першої-ліпшої ґрупки розбещеної салдатні, або і доморослої батярні, що зачула безкарність і можливість задоволення своїх низьких нахилів. Алеж тепер тут влада. Нехай собі і жорстока, крівава, та всеж влада. Вона не буде вбивати людей без усякої підстави. І тернівчани йшли далі вже спокійно. Думали, щоб якнайскорше дійти до обіцяного хутора, і з останніх сил приспішували крок.

Відійшли з пів верстви від села; зближувались до яру, що чорнів кущами по обох боках дороги. Кругом панувала глуха нічна тиша. Тільки сніг скрипів під важкими чоботами та час від часу вітер дихав морозом, охолоджуючи спітнілі, червоні від умучення обличчя тернівчан.

Звернули з дороги у глибокий, занесений снігом яр. Чекісти пропустили арештованих вперед і вони потонули у глибокому снігу. Староста, уйшовши кілька кроків, почав протестувати:

— Щож це?! До того вашого хутора і дороги нема?... Куди ви нас поведете таким снігом?

— Тут буде ваш нічліг, куркульня проклята! — злобно проскрипів з дороги голос Жигута. — Тут буде ваша Україна!

Тернівчани вмить зрозуміли все...

— Розстрілюйте, зволочі! Вам відплатять за нас наші діти, наш нарід! Не боїмося ми смерти! Україна живе і житиме! — прорізали повітря обурено-розпучливі окрики.

— Бандити! Чому не розстрілювали нас прилюдно в селі? Ховаєтесь від людських очей! Дарма, злочинів своїх не сховаєте! Наша кров упаде на ваші голови, злодюги! — викрикнув Бабенко повним ненависти голосом. — Брати! — закликав арештованих. — Коли вже вмирати, вмремо гідно, по козацьки! Не покажемо страху перед підлим ворогом! Памятаймо, що ми вмираємо за Україну, за український нарід! Хай ця ніч буде свідком нашої смерти!

Окрики покрили його слова. Зайшов за хмару місяць, наче не хотів бачити того, що мало тут скоїтися.

Священик шептав: „Хай буде воля Твоя, Боже! Вони не юнзать, що творять!" Гриць на голос заплакав. Староста заспокоював його.

— Скидайте кожухи і чоботи! — впав наказ чекістів.

— Не діждете, — відповів за всіх Бабенко — щоб ми власними руками віддавали свою одіж катам. Нехай вона просякне нашою кровю, щоб вічно нагадувала вам ваші огидні злочини.

— Нема що короводитися! Стріляй! — крикнув Жигут.

Священик голосно молився: „Хай буде воля Твоя на небі і..."

Сальва заглушила його слова. Їх замінили короткі зойки, вхлипування і передсмертне хрипіння. Зза хмарки виплив місяць і освітив десять нерухомих чорних плям у снігу. Над ними суятилися шакалями вороги: зривали з теплих іще скрівавлених тіл одіж. Забравши, з жартами та сміхом відійшли до села, не поглянувши навіть на замордованих. А вони лежали непорушно і може в завмираючій свідомості бачили ту Україну, за яку вони віддали своє життя.

Над раном сніг замів трупи і сліди до них, білою пеленою закрив жертви огидного злочину. І ніхто з рідні не дізнався, де вони поділися...

IV.

Чорною хуртовиною минало літо 1919 року. Селянство працювало в полях, але так, без охоти, — от аби не сидіти і щось робити. Працюй, не працюй, а пожитку не буде. Ворожа влада забрала всі лишки збіжжя ще зимою, а на весні, погноївши здране в зимі по всяких зсипних пунктах, стала забирати останнє. Що їстиме голодний селянин з дітьми, тим не клопоталася. Клич „соціялізм потребує жертв" проводили в життя в Україні дуже ревно і дуже кріваво. Селяни заховували збіжжя по ямах, по яругах і лісах. Та не змогли заховати його від усевидючих очей нової влади.

Грізною карою стали червоні полки і бриґади по селах, загрожуючи здушити найменший прояв непослуху чи спротиву. Траплялося, що в селян часто забирали останню корову, останній пуд збіжжя. Часто траплялись огидні насильства над жінками, дівчатами і недолітками... Все діялося під насмішки і наруги північних зайд, місцевої жидови та китайсько-лотиських пролетарів. Ситі, добре убрані частини особливого призначення, озброєні до зубів, та частини харчові з москалів, цебто протеґований владою „пролетаріят", а з другої сторони забитий і зубожілий український селянин з купою обідраних малих діток, що боронять своє добро, — бож їм внаслідок здирств загрожує голод, — це куркулі, глитаї, експльоататори — за термінольоґією нової влади.

Зазеленіла трава і знову почалися повстання. Вибухали льокально і на місці їх здушувано. Селянство не дійшло ще до розуміння солідарности в акції і тому програвало. Почалася праця над орґанізацією загального повстання. Озброєні ватаги повстанців сіяли нелад і паніку в большевицькому запіллі. Ніхто з них не був певний за своє життя; зрозуміло, не давали помилування і ворогам. Червоний фронт відступав під натиском кубанського козацтва та донського і добровольчих полків Денікіна, посувався все далі на північ і захід. Врешті денікінці перейшли Дніпро і посунули назустріч українських армій. (Дальше буде).

З ДНЯ

ГРАТУЛЯЦІЇ.

Треба признати, що наші нюйорські большевицькі „У-ЩВісти" совісно виконують приказм Москви. Просто з невичерпною енергією вони виторскують що дня на цілі шпальти статті, в яких „доказують", що бл. п. Е. Коновальця замордували таки „свої". Мелють, перемелюють, крутять, штукують, закривають одне, висувають інше, а все це виключно на те, щоб з одного боку вибілити Москву, а з другого внести деморалізацію в ряди українського націоналістичного руху.

За цю невсипущість Москва повинна обовязково нагородити редакторів „УЩВістей". І ми певні, що Москва таки нагородить. Так, як нагородила Тухачевського, Бухаріна, Зіновєва, Любченка, Петровського й інших.

ВОНИ НЕ САМІ.

Правда, „УЩВісти" з гордістю можуть похвалитися, що це вони не самі вибілюють Москву й деморалізують українські націоналістичні ряди. Також „комісар його величества гетьмана", пан О. Шаповал, приступив до цеї завзятої кампанії. Гратулюємо „УЩВістям", що здибали собі такого сильного союзника. А гратулюємо також панові О. Шаповалові, що вразі потреби вміє відважно виступити в обороні „матушки Росії". Бо хоч вона нині і червона, а п. Шаповал „білий", то це справа другорядної ваги. Шати можуть змінитись знов на білі, як змінилися колись з білих на червоні. А мирного „співжиття трьох Русей" не вільно закаламучувати до тої міри, щоб між тими „братніми народами" повставала занадто глибока прірва. Це справа засаднича.

ПРИГАДАЙМО СОБІ...

Скаже дехто: „Е, це вже за багато зачисляють гетьманський рух до московського; гетьманський рух всежтаки є український рух, який, хоч і іншими шляхами, то всетаки прямує до тої самої цілі, до створення своєї держави".

Може так, а може ні. Коли взяти формальні запевнення п. Скоропадського і його агентів, спрямовані до українського загалу, то можна сказати, що так, що гетьманський рух, це український рух. Але коли пригадати собі ще раз те все, що діялося в історичній площині, в площині реальних фактів, то побачимо виразно що інше. Побачимо, що гетьманський рух в ідеольогічній спосіб завзято працює в тому напрямку, щоб відновити назад одну, неподільну російську державу.

ФАКТИ.

Ми знаємо добре, що бувший гетьман П. Скоропадський, коли був при владі, окружився був москалями, арештував українських патріотів, висилав каральні відділи на українські села, які жорстоко карали українських селян за їх ворожість супроти московських і польських поміщиків. Вкінці знаємо добре, що Скоропадський повалив самостійність Української Держави і проголосив федерацію з Москвою.

Це факти, яких не всилі ніхто заперечити. Тепер за границею Скоропадський і його однодумці стараються вину за це звалити на москалів, які начебто окружили були Скоропадського проти його волі. Та фактом лишається те, що досі не було формального відкликання федерації з Москвою і на федераційній плятформі гетьманський осередок стоїть до нині. А щоб збаламутити людей, агенти Скоропадського, між ними і п. О. Шаповал з Шікаґо, запевнюють український загал, що це „брехня", начебто Скоропадський взагалі колинебудь проголошував фідерацію". В той спосіб гетьманський осередок старається в мутній воді сховати кінці своєї політики.

ПІДСТУПНА ІДЕОЛЬОГІЯ.

Таких фактів можна наводити багато більше. Про них є вже списані цілі томи книжок, де точно описане все те, що робив бувший гетьман Скоропадський на шкоду українському народові, а також описане те все, що діється тепер за границею. Що Скоропадський тісно звязаний з московськими ґенералами, вказує і його особисте поведення, його присутність на московських балях в уніформі московського ґенерала з московськими відзнаками, під опікою двоголового московського орла.

Крім того ціла тактика так званого „гетьманського центру" і його агентур полягає в тому, щоб за всяку ціну сплюгавити в очах самих українців їх політичну традицію і викресати в них таке переконання, що, мовляв, вони такі незрілі і такі нікчемні в своїй душі, що не здатні до своєї власної держави. А коли вони не зрілі самі стояти на своїх власних ногах, то, зрозуміло, хтось інший мусітиме подбати про них. А тим „іншим" буде ніхто інший, тільки „братній московський нарід".

ПОДІБНІСТЬ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

З тих то причин „гетьманський центр" цілий час веде шкідливу, деструктивну критику наших визвольних змагань. У тих визвольних змаганнях вишукується найчорніші сторінки з нашої історії, а старанно заховується гарні. З тих то мотивів гетьманські і большевицькі агенти защіплюють серед українського загалу таке переконання, що, мовляв, „в українськім народі діє вічний Каїн, який вбиває брата Авеля". Ціла ідеольогічна робота „гетьманського центру" і большевиків звернена на те, щоб викликати несмак, недовіря, а то й погорду до себе самих. Бо через те в наших серцях повстане порожнеча; а ту порожнечу хтось інший виповнить, а саме „союз трьох Русей", що є нічим іншим, тільки „єдиною неделімою".

У тому відношенні так звані „гетьманці" і большевики дуже до себе подібні. І одні і другі стараються сплюгавити нашу політичну традицію і стараються викликати в нас переконання, що до самостійної держави ми не здатні. А подібні вони до себе тому, що мають на увазі одну ціль: єдину, неподільну Росію!

Супроти цього чи можна дивуватися, що й „УЩВісти" і п. О. Шаповал так завзято переконують, на основі лиш власних „поглядів", що страшний морд у Ротердамі це діло не Москви, тільки самих українців?

ПРОТОКОЛ

з нарад Українсько - Американського Виставового Товариства з 20-го липня 1938 р.

Приявні: 23 члени Українсько - Американського Виставового Товариства і 4 запрошені гості з дальших сторін. Оправдали відсутність 3 члени; інші неприявні не дали про себе знати.

Резиґнація членів: Принято до відома резиґнацію гром. Плятона Стасюка й громадянки Марії Скубової, обох із Ню Йорку, з членства в У. А. Виставовім Товаристві. Обоє оправдуються недостачею часу працювати для справи.

Звіти: голова Дмитро Галичин: На перших нарадах представників ріжних національних організацій у справі участи української іміґрації в Світовій Виставі в Ню Йорку 1939 році принято резолюцію, що наша участь має бути відповідна до зібраних фондів Українська іміґрація мала дати своїми жертвами відповідь до 15-го липня, яка це має бути участь у тій виставі, то значить, чи ми маємо будувати свій власний павільон, чи тільки наша участь має обмежитись до підготови та випровадження відповідної артистичної програми на Українські Дні. Коли брати під увагу, що досі зібрано тільки коло $1,500, то ясно є, що справа будови павільону відпадає. Лишається тепер справа підготови виступу на Українськім Дні. Ми відбули конференцію з представниками дирекції Світової Вистави й дістали згоду на уладження Українського Дня 18-го червня 1939 року. Дирекція Світової Вистави кладе вагу на масові виступи українців. Отже Український День має би виказати ефект українського народнього мистецтва в народній пісні та народніх танцях, а крім того мав би бути ще український масовий похід на виставовій площі з участю десяток тисяч українців. Виставова корпорація вже кілька місяців перед Українським Днем буде проголошувати програму Українського Дня на радіо та в американських часописах. Все те принесе нам належний розголос та пропаганду українському імені. А коли зважити ще, що українці це одинока група, що з недержавних націй дістала дозвіл на влаштування окремого Дня, то цей факт повинен тимбільше заставити нас до праці над тим, щоб цей Український День випав пристойно, культурно й величаво. Такий масовий виступ та масова участь у тім Дні потягне за собою більші видатки. Якщо ми маємо заступати українську націю на тім Дні належно й так, щоб не було чого стидатися, то мінімальні видатки виноситимуть коло $15,000. Як зібрати ту квоту, то над тою справою нам треба сьогодні застановитись.

Секретар, д-р С. Демидчук, складає звіт із виконаної праці від початку, тобто від першого зібрання в дні 27-го березня по сьогоднішній день. Праця секретаря обертаєтся головно коло писання відозв та статтей із закликами до складання грошей на зреалізування цілей У. А. Виставового Товариства. Статті та звіти й комунікати появлялися майже кожного тижня. Ці матеріяли висилано до таких ґазет: Свобода, Народна Воля, Америка, Народне Слово, а в початках до „Нашого Стягу". Вислані матеріяли були поміщувані в Свободі, Америці й Народнім Слові.

Крім статтей до ґазет вислано ще окремі мімімеографічні листи на адресу 150 священиків та інших видних громадян. Коли виконний уряд завважав слабий успіх такої акції, доручив секретареві вислати пригадку про обовязок співпраці до всіх членів У. А. Виставового Товариства, дальше до священиків та інших видних громадян, в числі яких 200.

Початкову відозву вислано до канцелярій усіх 4 допомогових організацій, що дали почaток до зорганізування руху за участь українців у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 р. Отже вислано до канцелярії Українського Народного Союзу в Джерзі Сіті, Українського Робітничого Союзу в Скрентоні, Провидіння в Філядельфії, Народної Помочі в Пітсбурґу з проханням вислати ці відозви до підвладних відділів із відповідним супровідним листом. Ті самі відозви вислано теж на адресу яких 150 визначних громадян.

Листування секретаря з Українським Робітничим Союзом у Скрентоні в справі його заступництва в виконнім уряді У. А. Виставового Товариства. З редакції Народної Волі приходили запевнення, що уряд У. Р. Союзу полагодить цю справу на піврічнім засіданні, а коли це засідання минуло, прийшло письмо від д-ра Володимира Левицького, що У. Робітничий Союз, як організація допомогова, не може брати участи в акції для Світової Вистави, але доручить своїм відділам в околиці Ню Йорку, щоб вони такою акцією заінтересувалися. На цьому, поки-що, покінчилася співпраця У. А. Виставового Товариства з Українським Робітничим Союзом.

Секретар брав участь у конференції в бюрах Світової Вистави в справі спрецизування української участи у цій виставі разом із головою Д. Галичином та адвокатом М. Пізнаком, а вислід цієї конференції був поданий до відома українського загалу через ґазети.

Касієр, Микола Мурашко:

Всіх жертв по день 20. липня 1938 р. зібрано 1,549 дол. і 46 ц., розходу було 132 дол. 14 ц., осталося готівки 1,417 дол. і 32 ц. Розходи обіймають такі позиції: інкорпорування товариства $83.30, канцелярійні прилади $3.54, друкарня за зладження відозв та інших друків $22.25; почтова скринка $7.56, видатки секретаря $12.71, видатки касієра $2.74. За роботу не брав ніхто нічого, видатки на засідання й поїздки покривали урядовці із своїх фондів.

Із оголошених касових звітів виходить, що найбільше жертв склали члени і 45 відділів Українського Народного Союзу, члени і 4 відділи Провидіння і 3 відділи Союзу Українок Америки.

(Кінець буде).

СОТКИ ТИСЯЧ НА СПОРТ.

В університеті Нотр Дейм почали будувати дім для спорту коштом 600,000 долярів. Дім має бути названий іменем Кнута Рокнія, відомого вчителя спорту в тому університеті. На світлині священик закладає вуґольний камінь під будову.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ДЕНЬ ЖІНКИ".

Рік тому управа Червоного Хреста започаткувала День Української Жінки в Америці і вперше наше жіноцтво в Ню Йорку це свято відсвяткувало. Ця гарна ідея не пропала марно. Вона знайшла свій відгомін серед нашого свідомого жіноцтва в цілій Америці. Вже в наступнім місяці наше жіноцтво в стейті Конетікот спільно зо Стейтовою Орґанізацією святкуватиме це жіноче свято. Також довідуємося, що і серед нашого жіноцтва в Шікаґо виринула думка відсвяткувати „День Жінки". Наш загал з цілої Америки повинен щиро повитати ці гарні почини і в міру сил їх поперти.

Пригадую собі, що по „Дні Жінки" в Ню Йорку цеї самої ночи падав великий дощ. Як опісля оповідали мені членкиці Союзу Українок і члени О.Д.В.У., всі з Вунсакету, які автомобілем прибули до Ню Йорку на „День Жінки", довелось їм їхати цілі милі серед темноти і зливи та хуртовини, яка тоді цілу ніч і наступний день панувала. „Ми їхали, то йшли пішки по коліна в болоті, але були вдоволені, що були на „Дні Жінки", — оповідала мені одна з жінок з Вунсакету. Хай і на цей „День Жінки", який підготовляє наше жіноцтво в стейті Конетикот, не здержить нас ні злива, ні хуртовина, бо „День Жінки" має за ціль цю жінку піднести, а дальше вказати нашій суспільності, що ця тиха, скромна, а часто й забута людина живе і, не зважаючи на її важку працю і домашні недостатки, вона знайде час і гроші, що їх уміє присвятити для свого народу. Думаю, що нікому не треба говорити, що цю жінку в її змаганнях до кращого завтра конечно треба піддержати.

Памятаймо, що на цім „Дні Жінки" буде гарно приготовлена програма, яку виконають майже самі жінки. Там також буде вистава народнього мистецтва, особливо вишивок, в які то наша жінка вложила всю свою душу. Для доброго прикладу грядучим поколінням підіпрім цей „День Жінки", а він певно ввійде в традицію наших народніх свят тут в Америці, так, як „День Селянки" ввійшов в нашу народню традицію на рідних землях.

Марія Демидчук.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА МІСТА НЮ ЙОРКУ Й ОКОЛИЦІ!

Заходом **Окружної Команди Орґанізації Чорноморської Січи й Стрілецького Гуртка** буде відправлена **Панахида** та **Жалібна Академія по б. Начальнім Вожді У.Г.А. ген. М. Тарнавськім,** що помер у Львові дня 29. червня 1938. р.

В неділю, дня 7. серпня 1938. року, будуть відправлені **Панахиди в церкві св. Юрія,** при 7. вулиці та **в церкві св. Володимира** при 14. вулиці.

ЖАЛІБНА АКАДЕМІЯ відбудеться **в 8. годині вечором тогож дня в Українськім Народнім Домі,** 217-219 Іст 6. вулиця, Ню Йорк, Н. Й.

Проситься все Українське Громадянство взяти масову участь в панахидах і Жалібній Академії, щоби віддати останню пошану бувшому Начальному Вождові Української Галицької Армії.

Повинність усіх українських Орґанізацій є взяти участь орґанізовано. Ті орґанізації, що не мають одностроїв, повинні прийти до церков з прапорами.

Вступ на **Академію за добровільними датками.**

Цілий дохід призначений Інвалідам Українського Війська. 173,80

Окружна Команда О. Ч. С.

ПОЧТОВІ ГОЛУБИ В ЯПОНІЇ

Вже від довшого часу великі японські часописи послугуються голубами — посилають ними вістки та фотографії.

Взагалі в Японії високо цінять почтових голубів, бо їх там часто вживають до пересилання вісток не лише ґазети, але й торговці, промисловці й інші. В Японії є тепер більше як 80,000 добре вишколених почтових голубів. Четвертину з того числа, отже яких 20,000, має військо, а 60,000 голубів є на службі поліції, часописів, союзу рибалок і союзу торговлі перел, провінціяльних лікарів і купців.

Часопис „Токйо Асаґі Шінбун" має 350 вишколених голубів. Часопис цей оснований 1883. року, отже тому 54 роки і ввесь той час послугується почтовими голубами. Голубники є на даху хмародера, в якому є редакція й адміністрація часопису. Ведуть окремо адміністрацію голубів. Найбільше піклуються одним голубом, якого раз були випустили у Мурорені, що віддалений яких 800 миль від Токя. Він прилетів до Токя без ніяких труднощів за короткий час і приніс важні вістки. Концерн Асаґі уладив теж і нічну службу почтових голубів.

Пізною осінню 1934 року відбулися недалеко Токя великі маневри японського війська, на яких в одному дні послугувалися 1,290 голубами. Хоч погода була погана, 90 процентів голубів прилетіли до мети. Вони принесли загалом 1,139 вісток і фотографій. Пропало 151 голубів. Вони в більшости впали жертвою хижих птахів.

Цікаве, що навіть новітня техніка не вспіла досі перемогти почтових голубів у скорості посилання малих посилок. Для проби висилали вістки рівночасно голубами, залізницею, літаками й автом — і голуби не дали себе перемогти. Так нпр. почтовий голуб перелетів із вісткою 30 секунд скорше ніж літак.

Великі успіхи японських голубів може можна пояснити і тим, що японці не привязують посилки голубові до ноги, як це є звичайно, лише придумали спеціяльний апарат, який прикріплюють голубові на хребті, так, що цей апарат зовсім голубові не перешкаджає. В такім апараті пересилали нпр. фільмові неґативи величини 9×12 цм.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Замісць вінка на могилу полк. Коновальця.

Відділ 70 ОДВУ в Нюарку зложив на визвольну боротьбу замісць вінка на могилу полк. Е. Коновальця $39.20. Жертвували: В. Бутковський $5; Б. Бучак $1.50; по $1: І. Пасічник, Т. Рудий, Ю. Гой, А. Руда, С. Чорномаз, Н. Ходачок, А. Кірхан, Ю. Юревич, А. Бучак, М. А. Бучак, Е. Онищук, Т. Бучак, В. Горбач, П. Гут, Сиґан, О. Онищук, С. Чорненький, А. Дацковський, А. Маґдич, А. Мудровський; по 50 ц.: М. Кебусь, А. Перешлюга, С. Перешлюга. З листи Рудого $7.20, з листи І. Пасічника $2. Разом $39.20.

Володимир Бутковський, предсідник.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На народні цілі.

Павло Денис переслав від себе через Обєднання таку жертву на народні цілі: на Рідну Школу $5.25; на визвольну боротьбу $5; по $2: на членську вкладку до „Просвіти" у Львові і на виставу в Ню Йорку.

Дух часу.

— Твій чоловік має новий одяг?

— Ні, це я маю нового чоловіка.

ВІДОЗВА

ДО ГРОМАДЯН З БІЛОЇ Й ОКОЛИЦЬ.

Наше село намагається у тих тяжких для нашого народу часах піддержувати народнього духа і дбати про те, щоб наш нарід держався свого національного ідеалу і своєї церкви. Ми вже гарно викінчили нашу читальню і вона виглядає дуже гарно. Тільки біда, що влада не дає нам дозволу на концерти і вистави. Тепер беремося до поправи нашої старенької й знищеної церковці. Та не дають нам дозволу навіть на вистави на дохід перебудови Божого Дому. Ось тому відзивається рідне село до тих Братів і Сестер за океаном, що з нього вийшли, щоб помогли своїми жертвами у нашій просвітній і церковно-народній праці. Ласкаві жертви просимо слати на адресу:

Парохіяльний Уряд в Білій.

Добре боронився.

Судя: Що обжалований має на свою оборону?

Обжалований: Що вам можу сказати? Я вже сидів десять літ і бачите, що не помогло мені. Отже шкода другий раз засуджувати.

ПЕРЕМІГ ПРИ ВИБОРАХ.

При останніх виборах у стейті Тексас добився номінації на конґресмена з Демократичної Партії „простий гірняк", В. Лі О'Данієл, що вів свою кампанію при помочі гірської орхестри, зложеної зо своєї родини. Ця кампанія була ще замітніша тим, що проти нього кандидував конґресмен Мейверик, вправний політик і незвичайно відважна й чесна людина. Та він був без застережень за політику Рузвелта.

Вирвалось.

— Чи ваш чоловік давно вмер?

— Два місяці по шлюбі.

— О, то бідний не мучився довго!

Потішив.

— Перша любов це щось найкраще! Правда, Славку?

— Так, але я і з тобою щасливий!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

З діяльности Товариства ім. Лесі Українки.

Відколи в Дітройті збудовано Український Народній Дім, відтоді громадське життя почало прибирати більш унормований напрям. Уся громада наче споважніла, ставши господарем у своїй хаті.

Майже всі товариства гуртуються під дахом Народнього Дому і тут творять рідне громадське життя. З них згадаю за товариство, що повстало 29. грудня 1937 р. Це жіноче товариство, яке приняло імя нашої великої поетки Лесі Українки і є відділом Союзу Українок Америки.

Розкажу дещо про розвій цього товариства.

Дня 21 січня ц. р. в бічній салі Народнього Дому відбувся інавґураційний вечір, получений із „срібним чаєм", на який запрошено коло сотки гостей.

Пані Ю. М. Шустакевич, витаючи гостей і членниць, передала короткий начерк про твори Лесі Українки і в своїй промові навела сильну поему письменниці, "Contra spem spero", яка зробила на гостей велике враження.

Пані Анна Кібзей промовляла по англійськи, передаючи деякі важніші моменти з життя поетки.

До інавґураційної промови запрошено д-ра Кібзея, який одначе через свої лікарські обовязки прийшов з опізненням.

Його місце заняв голова Народнього Дому, пан Василь Чмир, і, бажаючи товариству успішного розвою, заявив, що його обовязком є приняти кожне українське товариство під дах Народнього Дому, яке не є противне цій інституції. Пізніше ще промовляв д-р Кібзей про фонди для Народнього Дому. Про перебіг цього вечора згадуємо тому, що пройшов він так поважно і так врочисто, що робив враження літературного вечора.

Почавши так гарно товариське життя, членниці забажали знати щось більше про поету, якої імя приняли для свого гуртка. Тому відбулося ще шість відчитів про „Молодість Лесі Українки", кермувала Ю. М. Шустакевич. Поза ці відчити було ще два: один на тему „Товариська поведінка", який дала пані Стефанія Іванчук, а другий дала пані Марія Пелех на тему „Українська жінка в Америці". Відрадне це, що останні два відчити дали молоді членниці (тут роджені) українською мовою.

В товаристві введено звичай, що кожна членниця по черзі має дати відчит на тему, яку сама собі вибере й опрацює, наскільки в неї сил і здібностей. Такі відчити відбуваються обовязково одну годину при кожних сходинах, себто що два тижні. Зимою повернемо ще до творів Лесі Українки.

Поза повищу скромну літературну працю відбулися ще чотири кісткові забави і загально приняті в Америці вечерниці „Сейнт Валентайн". А недавно влаштовано ще товариську прогульку на фарму п-ва Філясів.

Не можна поминути й того, що членниці беруть активну участь у громадянських подіях, як ось: Жіночі жалібні збори й академія в память полк. Коновальця, святковані всією дітройтською громадою.

Тов. ім. Лесі Українки має теж свою представницю в Централїьнім Комітеті на західній стороні, який основано недавно для загально громадських справ. Дня 19. липня відбулися піврічні збори, на яких уряд передав огляд праці за цілих шість місяців, з чого дещо передаємо.

На добродійні цілі товариство присвятило: 10 дол. на викуп дому Лесі Українки і 100 дол. на фонд Народнього Дому в Дітройті. Є ще інші організаційні оплати, як вписове і вкладка до централі С. У. А. і частина на сплату окружного зїзду, який відбувся минулого травня.

Дальше йдуть старання зібрати допомогу С. У. в краю.

Ось так менше-більше почався розвій Тов. ім. Лесі Українки. Членниці стараються дальше спрямовувати свої сили на корисну громадянську працю.

ЗА ВІДДІЛ С.У.А. ім. ЛЕСІ УКРАЇНКИ:

Марія Пелех, голова; **Марія Градовська,** анґл. писарка; **Ю. М. Шустакевич,** укр. писарка; **Стефанія Іванчук,** скарбничка.

ПІД УВАГУ ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКИМ І ДООКОЛИЧНИМ УКРАЇНКАМ І УКРАЇНЦЯМ!

Переїжджаючи українські громади в Канаді і Америці до Філядельфії, вступить

пан **ВАСИЛЬ СВИСТУН,**
адвокат з Вінніпеґу,
і дасть відчит на тему:

„УКРАЇНСЬКА ВИЗВОЛЬНА СПРАВА Й УКРАЇНЦІ В КАНАДІ І АМЕРИЦІ".

Відчит відбудеться в **Українській Галі, 849 Норт Френклин ул.**
В СУБОТУ, 30. ЛИПНЯ (JULY) 1938., в годині 8. вечором.

Зараз на другий день, в неділю, 31. липня, пан Василь Свистун дасть відчит на тему: **„Українська церковна справа в Америці й Канаді".** Цей відчит відбудеться на площі Української Православної Церкви, при вулицях Джермантавн і Беркс, в годині 6. вечором. — **На ці відчити запрошується всіх українок і українців.**

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У пятницю, 22. липня, помер у Ґлазґо, Конетикот, член У. Н. Союзу й Братства св. ап. Петра й Павла,

ІВАН ФАНҐА.

Він родився в Нюарку, Ню Джерзі, дня 4. лютня 1917. року, але жив у Ґлазґо все своє життя. Він покінчив „Норвич Академі" та „Потнем Трейд Скул".

Він полишив родичів, брата й дві сестри. Його смерть оплакує теж багато приятелів, що він їх мав по ріжних місцевостях.

Земля Йому пером!

Дня 27. липня 1938. помер в Елизабеті, Н. Дж., довголітній член тов. Запорозької Січи, від. 234. У. Н. Союзу,

КИРИЛО ВОЗНЯК.

Покійний родився в 1877 р. в селі Псари, повіт Рогатин.

Похорон відбудеться в суботу, 30. липня, в годині 9. рано з дому жалоби, 135 South Park, Elizabethport, N. J.

Степан Могила, секр.

Земля Йому пером!

Дня 27. липня 1938. помер в Нюарку, Н. Дж., довголітній член бр. св. Івана Хрестителя, від. 76. У. Н. Союзу,

АНТІН ШАРАН.

Покійний родився в селі Кіданці, повіт Збараж.

Похорон відбудеться в суботу, 30. липня, в годині 9. рано, з дому жалоби, 53 Lents Ave., Newark, N. J.

Іван Лисак, секр.

Вічна Йому память!

ПОХОРОННІ ЗАВЕДЕННЯ

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(53)

Сторож, борикаючись розпучливо з Тарзаном, старався за всяку ціну вимірити дуло револьвера в напрямі Тарзана. Але Тарзан не допускав до цього. Нагло сторож у боротьбі потиснув за язичок револьвера і знов роздався вистріл. Та, на щастя, куля і цей раз проминула Тарзана, тільки обсмалила трохи його обличчя. Та боротьба ще не скінчилась, а тревала далі.

Немов два розлючені леопарди, перевертались і качались по долівці сторож з Тарзаном. Та перший мав над Тарзаном ту перевагу, що мав у долоні револьвер. Ще раз роздався вистріл з револьвера і знов куля хибила Тарзана, а застрягла в стелі. І Тарзан і сторож не хотіли, щоб хтонебудь з посторонніх людей прибігав їм на поміч.

Вони старались покінчити цю боротьбу самі між собою. Бо сторож боявся, що коли Тарзан залишиться в живих, то вийде ціла справа наверх. А Тарзан хотів покінчити зо сторожем і скоро втекти в нетри на поміч хлопцям. В розпучливім бориканні ще раз випалив револьвер. Але цей раз смертельно зранив сторожа. Той відразу охляв.

Та ці стріли всетаки притягнули увагу інших. Інший сторож, зачувши їх, удався чимскорше на місце боротьби. Та, не знаючи, добре, що там може діятись, він наперед хотів крізь відчинені двері провідати про все. Побачивши цілу ту сцену, він, не думаючи довго, скинув з плечей кріс і вимірив його в напрямі Тарзана.